

Cái c̘u đ̘y kh̘ng ph̘i cái c̘u b̘c qua s̘ng qua su̘i mà là cái c̘u... tiêu.

Năm 2004 tôi đi du l̘ch Trung qu̘c v̘i công ty du l̘ch Saigon Voyages c̘a ông Tr̘n Chính. Chuyʽn đi đó ông Tr̘n Chính đích thân h̘ng d̘n. Ông Chính có l̘i k̘ chuyʽn duy̘n d̘ng. Chuyʽn nghe r̘i ông k̘ l̘i v̘n th̘y hay.

Đ̘n B̘c Kinh n̘i th̘ng ngo̘n chính c̘a du khách là C̘m Thành. G̘i là C̘m Thành vì đó là trung tâm quy̘n l̘c, n̘i các vua Trung qu̘c t̘ tri̘u nhà Minh qua tri̘u M̘n Thanh ng̘i tr̘ vì c̘ n̘ic, dân chúng kh̘ng đ̘ng ra vào.

M̘i ngày sau h̘i tr̘ng thu không (tr̘ng đ̘m ngày h̘t, đêm v̘) m̘i ng̘i thu̘c phái nam, tr̘ con cái c̘a hoàng t̘c và các ho̘n quan, đ̘u ph̘i ra kh̘i thành. Sau cu̘c cách m̘ng Tân H̘i năm 1910 C̘m Thành không còn b̘ c̘m n̘a, và tr̘ thành m̘t đ̘a đ̘m du l̘ch ăn khách nh̘t c̘a Trung qu̘c.

Trong C̘m Thành l̘i đi không r̘ng, ki̘n trúc này chen l̘n ki̘n trúc kia. T̘ qu̘ng tr̘ng Thiên An Môn du khách vào C̘m Thành b̘ng c̘ng tr̘ng r̘i theo l̘i m̘t chi̘u đ̘nh s̘n đi thăm lâu đài vua chu̘a và các di tích l̘ch s̘ c̘a h̘ng trăm năm đ̘i l̘i ra kh̘i C̘m Thành b̘ng c̘ng sau.

S\u00e1p ra c\u00e1ng, ông Tr\u00ean Chính h\u00fbi ch\u00fcng t\u00f3i: “Đi qua bao nhiêu nh\u00e1c\u00e1a dinh th\u00f3, n\u00f3i l\u00e1m vi\u00e1c v\u00e1
ăn ng\u00e1c\u00e1a bao nhiêu con ng\u00e0i qu\u00e9 v\u00e0 c\u00f3 nh\u00f3n x\u00e9t g\u00f2i kh\u00f4ng ?” Không ai c\u00f3 c\u00e1u tr\u00e1 l\u00f3i ngay.

Ông Chính nói: “Trong C\u00e1m Thành kh\u00f4ng c\u00f3 c\u00e1u ti\u00eau!” Du kh\u00e1ch ai c\u00f3ng ng\u00e0c n\u00f3i nh\u00f3n ra
qu\u00e1 th\u00f3t l\u00a1 v\u00e0y.

M\u00f3t c\u00e1u h\u00fbi hi\u00f3n n\u00f3i nh\u00f3n d\u00f3n v\u00e0i m\u00e1i ng\u00e0o i. “V\u00e0y ng\u00e0i x\u00e1a đ\u00e1 gi\u00f2i quy\u00f2t l\u00a1m sao?”

Ông Chính gi\u00f2i th\u00f3ch: Trong C\u00e1m Thành ng\u00e0o i ta d\u00f3ng tro d\u00f3ng trong nh\u00f3ng th\u00fung nh\u00f3 b\u00fblng
g\u00f2, ti\u00eau ti\u00eau trong đó ph\u00f2 tro l\u00e9n, r\u00f2i d\u00f2y n\u00f3p l\u00f3i. K\u00edn d\u00e1o v\u00e1 kh\u00f4ng c\u00f3 m\u00f3i. M\u00f3i bu\u00e1i s\u00e1ng khi
c\u00e1a th\u00e1nh m\u00f2, h\u00f2ng d\u00e1o\u00e1n ng\u00e0o i quang g\u00e1nh v\u00e0o d\u00f3n tro trong c\u00e1c h\u00f2p g\u00f2 g\u00e1nh d\u00f2 v\u00e0o m\u00f2t
kho\u00e1ng d\u00f2t r\u00f2ng sau C\u00e1m Thành. T\u00e1 tri\u00eau d\u00f2i n\u00e1y qua tri\u00eau d\u00f2i kh\u00e1c, tro ch\u00e1t th\u00e1nh m\u00f2t ng\u00e0n
d\u00f2i c\u00e1ng ng\u00e0y c\u00e1ng c\u00e1ng cao tr\u00f3ng nh\u00f3 m\u00f2t ng\u00e0n n\u00f3i nh\u00f3. Ng\u00e0o i Trung qu\u00f2c thi v\u00e0 ho\u00e1 ng\u00e0n
d\u00f2i v\u00e0 d\u00f2t t\u00f3n l\u00a1 Đ\u00e1i H\u00e0ng. “H\u00e0ng” n\u00e1o c\u00f3ng l\u00a1 h\u00e0ng!

D\u00f2i th\u00f3i Mao Tr\u00e1ch Đông, bà Giang Thanh, v\u00e0 c\u00e1ng m\u00f3t th\u00f3i c\u00e1a Mao, bi\u00e1n Đ\u00e1i H\u00e0ng th\u00e1nh
m\u00f2t th\u00f3ng c\u00e1nh t\u00f3 d\u00f2m cho C\u00e1m Thành v\u00e1 l\u00a1m n\u00f3i ngh\u00e1ng\u00e1i gi\u00f2i tr\u00f3 kh\u00f4ng b\u00e1i g\u00f2p d\u00f2m phi\u00e1n
mu\u00e1n.

B\u00e1y gi\u00f2i h\u00fbu h\u00fbt nh\u00e1c\u00e1a c\u00e1a ng\u00e0o i Trung qu\u00f2c \u00e0 th\u00e1nh ph\u00f2 d\u00f2u c\u00f3 ph\u00f2ng v\u00e0 sinh. Nh\u00f3ng c\u00f3
m\u00f2t d\u00f2u kh\u00fbo h\u00fbi u l\u00a1 Trung qu\u00f2c ng\u00e0y nay c\u00f3 d\u00f2 k\u00f2 thu\u00e1t d\u00f2 x\u00e1y d\u00f2ng c\u00e1u ti\u00eau theo ti\u00eau chu\u00e1n
T\u00e1y ph\u00f2ng v\u00e0 s\u00e1n xu\u00e1t d\u00f2 c\u00f3c ch\u00e1t h\u00f2a h\u00f2c s\u00e1t tr\u00f2ng b\u00e1n ra cho c\u00e1 th\u00f3 gi\u00f2i d\u00f2ng, nh\u00f3ng c\u00f3c
c\u00e1u v\u00e0 sinh t\u00f3i Trung qu\u00f2c, ngay c\u00f3 trong c\u00e1c kh\u00e1ch s\u00e1n 3 hay 4 sao v\u00e0n thoang tho\u00e1ng c\u00f3
m\u00f3i.

Ngo\u00e1i ph\u00f2 th\u00f3 kh\u00fbi n\u00f3i. Mu\u00e1n t\u00f3m m\u00f2t ph\u00f2ng v\u00e0 sinh ch\u00f2 c\u00e1n th\u00f3nh m\u00f3i m\u00f2t ch\u00fcht l\u00a1 bi\u00e1t n\u00f3 n\u00f3m
\u00e0 d\u00f2u. H\u00ednh nh\u00f3 d\u00f2i v\u00e0i ng\u00e0o i Trung qu\u00f2c c\u00e1u ti\u00eau kh\u00f4ng h\u00f4i th\u00f3 kh\u00f4ng ph\u00f2i l\u00a1 c\u00e1u ti\u00eau! V\u00e0
kh\u00f4ng c\u00f3 m\u00f3i n\u00f3 l\u00a1m cho ng\u00e0o i d\u00f2ng c\u00e1m th\u00f3y m\u00f2t h\u00e0ng ... ti\u00eau ti\u00eau.

M\u00f3t ng\u00e0o i b\u00fblng t\u00f3i d\u00f2 du l\u00e0ch nh\u00f3u c\u00f3 m\u00f2t nh\u00f3n x\u00e9t: Mu\u00e1n s\u00e1p h\u00e0ng tr\u00f3m d\u00f2 chung c\u00e1a m\u00f2t
qu\u00f2c gia b\u00fblng ch\u00f2 c\u00e1n s\u00e1p h\u00e0ng c\u00f3c ph\u00f2ng v\u00e0 sinh c\u00e1a qu\u00f2c gia d\u00f2. T\u00f3i kh\u00f4ng d\u00f2 du l\u00e0ch nh\u00f3u
n\u00f3n kh\u00f4ng bi\u00e1t nh\u00f3n x\u00e9t d\u00f2 d\u00f2ng bao n\u00f3i nh\u00f3n. Nh\u00f3ng t\u00f3i th\u00f3y n\u00f3i chung n\u00f3i c\u00f3ng c\u00e1ng c\u00f3ng

nh\u00f3 t\u00f3 gia ph\u00f3ng v\u00fa sinh c\u00ea a Trung qu\u00e0c thua Nga, Nga thua Ph\u00e1p, Ph\u00e1p thua \u0103c thua Anh, \u0103c thua Nh\u00f3t, Nh\u00f3t thua M\u00e1, M\u00e1 thua Th\u00f3y D\u00edn v\u00e0 Na Uy

Không ai s\u00f3p h\u00e0ng c\u00ea u ti\u00eau c\u00ea a \u0103n \u0103, v\u00ed \u0103n \u0103 đang tr\u00f3i qua m\u00e1t cu\u00e1c “c\u00e1ch m\u00e0ng c\u00ea u ti\u00eau”.

Nh\u00f3ng n\u00e1m g\u00f3n đ\u00e1y \u0103n \u0103 ph\u00f3t tri\u00e0n nhanh v\u00e0 ng\u00e0i ph\u00f3 n\u00e0 \u0103n \u0103 c\u00f3 m\u00e1t d\u00f3i h\u00e0i. H\u00e0 d\u00f3i h\u00e0i c\u00ea u ti\u00eau. Thanh ni\u00e4n \u0103n mu\u00e1n l\u00f3y v\u00e0 c\u00ea n ph\u00f3i c\u00f3 m\u00e1t c\u00e1i nh\u00e1 c\u00f3 ph\u00f3ng v\u00fa sinh t\u00f3m t\u00f3t. N\u00f3u mu\u00e1n cu\u00e1i v\u00e0 cho con th\u00f3 b\u00f3 m\u00e1 ph\u00f3i c\u00f3 nh\u00e1 c\u00f3 c\u00ea u ti\u00eau. N\u00f3u kh\u00f4ng th\u00f3 d\u00f3ng h\u00f3ng.

Ng\u00e0i ph\u00f3 n\u00e0 \u0103n \u0103 d\u00e1 ch\u00e1n c\u00e1i th\u00f3i d\u00f3ng c\u00ea u ti\u00eau c\u00e0ng c\u00e0ng v\u00e0 t\u00f3m ngo\u00e1i s\u00f3ng hay su\u00e1i. Tr\u00f3c đ\u00e1y 10 n\u00e1m kh\u00e1ng 665 tri\u00e0u, t\u00f3c n\u00e0a d\u00e1n s\u00e1 \u0103n \u0103 kh\u00f4ng c\u00f3 c\u00ea u ti\u00eau ri\u00e9ng trong nh\u00e1 (theo Emily Wax, trong bài vi\u00e1t “The New Seat of Power for Women in India”, The Washington Post National Weekly Edition s\u00e1 ng\u00e1y 2-8/11/2009) .

V\u00e0 i ti\u00e0n b\u00f3 v\u00e0 v\u00e0t ch\u00e1t v\u00e0 phong tr\u00e1o “phi x\u00f3 s\u00e1, b\u00f3t th\u00e1nh phu ph\u00f3” (No Toilet, No Bride) trong hai n\u00e1m qua ch\u00f3 ri\u00e9ng trong ti\u00e0u bang Haryana d\u00e1c c\u00f3 th\u00eam 1.4 tri\u00e0u c\u00ea u ti\u00eau trong nh\u00e1. V\u00e0 phong tr\u00e1o x\u00e1y d\u00f3ng c\u00ea u ti\u00eau đang lan tr\u00e1n nhanh ch\u00f3ng đ\u00f3n c\u00f3c ti\u00e0u bang mi\u00e1n Nam v\u00e0 th\u00f3n qu\u00e9.

Ng\u00e0i thi\u00e0u n\u00e0 \u0103n \u0103 v\u00e0n l\u00e1 m\u00e1t g\u00e1nh n\u00e0ng trong gia đ\u00f3inh. \u0103t d\u00f3ng b\u00f3 m\u00e1 cho di h\u00e0c, v\u00ed khi l\u00f3y ch\u00e1ng ph\u00f3i c\u00f3 c\u00ea a h\u00e0i m\u00f3n. Nh\u00f3ng hi\u00e0n nay ng\u00e0i ph\u00f3 n\u00e0 \u0103n \u0103 d\u00f3ng c\u00f3 di h\u00e0c, di l\u00e1m, c\u00f3 kh\u00e1ng t\u00f3 t\u00fc kinh t\u00f3, v\u00ed l\u00f3y ch\u00e1ng h\u00e0 kh\u00f4ng c\u00e1n h\u00e0i m\u00f3n m\u00e1 ng\u00e0i c\u00f3 l\u00f3i ra di\u00e1u ki\u00e1n cho gi\u00e3i nam nhi bi\u00e1t: Mu\u00e1n l\u00f3y v\u00e0 ph\u00f3i c\u00f3 nh\u00e1 c\u00f3 c\u00ea u ti\u00eau d\u00e1ng ho\u00e1ng ch\u00f3 kh\u00f4ng c\u00f3n d\u00f3 v\u00e0 d\u00f3ng nh\u00e1 v\u00e0 sinh c\u00e0ng c\u00e0ng v\u00e0 t\u00f3m ngo\u00e1i s\u00f3ng ngo\u00e1i su\u00e1i n\u00e0a.

T\u00e0i \u0103n \u0103 c\u00f3 n\u00e0n ph\u00e1 thai n\u00e0 v\u00e0 y c\u00f3 t\u00f3nh tr\u00e0ng trai th\u00f3 a g\u00e1i thi\u00e0u v\u00e0 phong tr\u00e1o d\u00f3i h\u00e0i c\u00ea u ti\u00eau c\u00ea a ph\u00e1i n\u00e0 nh\u00f3 l\u00e1 di\u00e1u ki\u00e1n ch\u00e1ng l\u00f3i c\u00f3 th\u00eam s\u00e1c m\u00e1nh. Thanh ni\u00e4n \u0103n \u0103 kh\u00f4ng c\u00f3n t\u00f3 \u0103i h\u00e0i “c\u00f3 \u0103y mu\u00e1n l\u00f3y m\u00f3n hay l\u00f3y c\u00e1i c\u00ea u ti\u00eau?”. H\u00e0 bi\u00e1t mu\u00e1n l\u00f3y v\u00e0, t\u00f3t h\u00e0n l\u00e1 \u0103m s\u00e1m c\u00e1i c\u00ea u ti\u00eau .

Ng\u00e0i ph\u00f3 n\u00e0 \u0103n \u0103 d\u00e1ng lao m\u00f3n v\u00e0o m\u00e1t cu\u00e1c c\u00e0ch m\u00e0ng gi\u00e3i ph\u00f3ng. T\u00e0i th\u00f3n qu\u00e9 ng\u00e0i i ta kh\u00f4ng c\u00f3n th\u00f3y nh\u00f3ng ng\u00e0i thi\u00e0u n\u00e0 x\u00f3 r\u00f3, nh\u00f3t nh\u00f3t di\u00e1u ph\u00f3i nh\u00f3 cha hay anh em trai ch\u00f3

đi. B y gi  h  có th  học hành d t, s m xe, trang đ m, ng i làm việc trong phòng gi y c a chính ph  hay của các h ng t . V  h  đang đ ng tuy n d u c a phong trào d i c u ti u d  t i thi u s ng s ch s  và tránh b nh t t. N n không quan t m d n c u ti u cho ph  n  t i  n Đ  l  nguy n nh n sinh ra các th  b nh d ng ti u ch a n i d n các b nh kh c nguy hiểm h n nh  ti u chảy v  th ng h n.

Tr c đây c o m t s  ch nh kh ch ti n b  tung ra phong trào t o đ u ki n ti u c o ti n nghi cho ng i ph  n  nh ng kh ng thành c ng. M t ph n do đ u ki n v t ch t ch a cho p p , m t ph n do c n tr  t m l .

Năm 2001 Ngân hàng Th  gi i (World Bank - WB) c o k  hoạch gi p  n Đ  x y chung c  cho ng i l i t c th p v i phong v  sinh t m t t v  th y r ng đ a s  ng i  n Đ  bi n c c phong v  sinh trong nhựa thành kho ch a.

Hiện nay WB th y r ng phong trào “No Toilet, No Bride” r t c o kết quả. C  n c l n c n s t x y c u ... ti u .   nhi u v ng qu  th p tho ng bi u ng  “Kh ng g  con g ai v  l m d u nh a n o kh ng c o phong v  sinh”, m t y u s ch c ng kh ng th  t ng t ng d c cách d y ch ng m t th p niên. Các t y phía tr  nh a ngh  t i c c r p h t d a d ng kh u hi u “No Toilet, No Bribe” d  ch c c i kh n gi  v  v tinh qu n ch ng ho a phong trào ... x y c u ti u.

Ông Bindeshwar Pathak, m t ng i  n Đ  s ng l p phong trào “x y c u ti u” n i khi ông m i tung phong trào ra d  lu n qu n ch ng b u m i x m nh   ng khui m t h u m m. Nh n n y kh c, ng i  n Đ  nam c ng nh  n  x m ch ng tr nh c a  ng l  “m t cu c cách mạng kh ng d  m u.”

Ông Pathak b y gi  c o th  m nh d n n i v i c c nhựa l nh d o  n Đ  r ng: mu n  n Đ  tr  thành c ng quốc việc tr c ti n l c c u ti u cho d n, trong nhựa c ng nh  ngo i d ng ph .

T i ngh i nh a l nh d o ch nh tr  n c c c n o c ng n n nghe l i kh y n d n gi n d  ch  kh ng riêng g   n Đ .

Vit dоn đаy tоi nhо và thоng Mо và hai Chо cáa tоi quа. Cо lоy mоt nаm cho cá thо. Năm 1940 tоi lеn bоy, trong nhа tоi có Mо và hai Chо. Nhа khоng có cáu. Phоn tоi mоi buоi sang tоi giоi quyт nhu cáu bоng cách chоy ra bоsông Hоng (nhа tоi cách bоsông Hоng 100 mоt, giоa nhа và sоng lа mоt thоa ruоng nhо) ngоi trеn bо ruоng thong thо nhаn trи nhаn đаt và giоi quyт nhu cáu. Cho đаn bаy giо tоi chоa bao giо tо hоi Mо và hai Chо tоi dа giоi quyт nhо thino.

B\u00e1y gi\u00f3 M\u00e0 và Ch\u00e0 d\u00f9u c\u00e1a t\u00f3i d\u00e1 qua đ\u00f9i ch\u00e0 c\u00f3n Ch\u00e0 k\u00f9 c\u00e1a t\u00f3i c\u00f3n s\u00f3ng \u00d4 Hu\u00e0. Ch\u00e0 k\u00f9 t\u00f3i c\u00f3 ch\u00e1ng - \u00d6ng ta d\u00e1 qua đ\u00f9i - t\u00feng l\u00e2m \u00e1n kh\u00e1 gi\u00f3 n\u00e9n x\u00e1y đ\u00f9c m\u00f0t ng\u00f6i nh\u00a1 g\u00f3ch kh\u00e1 l\u00f9n b\u00e1n b\u00e1 s\u00f3ng An C\u00e1u n\u00f3i khu Nh\u00e1 Đ\u00e8n.

M\u00f0t d\u00f9p v\u00e0 Vi\u00e1t Nam t\u00f3i l\u00f9i th\u00e1m v\u00e0 ng\u00f3 l\u00f9i \u00d4 nh\u00a1 Ch\u00e0. Nh\u00a1 cao c\u00e1a r\u00f3ng nh\u00e1ng c\u00e1i c\u00e1u v\u00e0n lu\u00f3m thu\u00f3m. C\u00e1u x\u00e1y chung v\u00e0i n\u00f3i gi\u00f3t \u00e1o qu\u00f3n, n\u00e9n l\u00c3c n\u00e0o n\u00f3n c\u00e1u c\u00f3ng \u00d4n \u00d4t. V\u00e0 d\u00fung xong ph\u00f3i m\u00fc c\u00f3n d\u00f9i c\u00e1u. T\u00f3i bi\u00f3t Ch\u00e0 t\u00f3i c\u00f3 kh\u00e1 n\u00e1ng l\u00e2m m\u00f0t c\u00e1i c\u00e1u trong nh\u00a1 theo ti\u00eau chu\u00f3n T\u00e2y ph\u00f3ng.

T\u00f3i h\u00f3i, Ch\u00e0 t\u00f3i tr\u00f3 l\u00f9i : C\u00e1u \u00d1i (c\u00e1u l\u00a1 c\u00e1u em) Ch\u00e0 th\u00e0y c\u00e1u nh\u00e1 v\u00e0 y l\u00a1 d\u00f9c r\u00f3i. L\u00e2m c\u00e1u ti\u00eau kh\u00e1 r\u00e1o ng\u00f3i ta c\u00f3i cho “c\u00e1u ti\u00eau g\u00f3 m\u00e1 kh\u00e1 nh\u00e1 m\u00f0t c\u00e1i ph\u00f3ng ng\u00f3”. X\u00fa a kia \u00d4 v\u00e0i Ba M\u00e0 c\u00f3 c\u00e1u trong nh\u00a1 d\u00f4u m\u00e1 c\u00f3ng xong c\u00e1u.

T\u00f3i bi\u00f3t n\u00f3i g\u00f3 h\u00f3n. C\u00f3 l\u00f9 cu\u00e1c c\u00e1ch m\u00f0ng c\u00e1a ng\u00f3i ph\u00f3i n\u00f3 \u00d4n Đ\u00e0 hôm nay c\u00f3ng ph\u00f3i l\u00a1 cu\u00e1c

c\u00e1ch m\u00f0ng c\u00e1a nh\u00e1ng nh\u00a1 l\u00e2nh đ\u00f9o Vi\u00e1t Nam.

Ph\u00f3i b\u00f3t d\u00f9u cu\u00e1c c\u00e1ch m\u00f0ng t\u00f0 c\u00e1i nh\u00e1 nh\u00f0t nh\u00e1 c\u00e1i c\u00e1u ti\u00eau.